

**BİREYLERİ REKREASYONEL TENİSE BAŞLAMAYA MOTİVE EDEN
FAKTÖRLER ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE GEÇERLİLİK GÜVENİRLİLİK
ÇALIŞMASININ YAPILMASI¹**

Yılmaz AKDENİZ²
Prof. Dr. Faik ARDAHAN³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; “Bireyi Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin” (BRTBMFÖ) geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Çalışmanın örneklemini Antalya şehir merkezinde 2018-2019 yılları arasında tesis ve eğitim imkanı sağlayan kulüp, akademi ve belediyelerde; rekreatif amaçlı tenis öğrenmeye başlayan gönüllü olarak anket doldurmayı isteyen 15 yaş ve üstü toplam 226 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak çalışmanın amacına uygun şekilde geliştirilen birey rekreatif tenise başlamaya motive eden nedenlerin olduğu madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzunun belirlenmesinde; literatürde benzer etkinliklerde kullanılan ölçeklerden seçilen maddeler, uzman görüşü, Antalya’da rekreatif amaçlı tenis oynayan 10 kişiye ve tenis eğitimi veren beş hocaya gösterilmiş/okutulmuş ifadeler anlaşılabilirlik konusunda gözden geçirilerek son hali verilmiştir.

Toplam 66 maddeden oluşan BRTBMFÖ’ye Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. 15 madde ortak varyans değerleri 0.50 altında olduğu için madde listesinden çıkarılmış, kalan 51 maddeye yeniden AFA uygulanmıştır. Çalışmada KMO (0.872) ve Bartlett küresellik testlerinin ($X^2=8817.790$, $SD=1275$, $p=0.000$) sonuçlarına göre ölçeğe Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanabilir olduğu için AFA uygulanmış, modelin geçerlilik ve güvenilirliği AFA yapılmış ve BRTBMFÖ’nün alt boyutları ortaya konmuştur. Faktör analizi sonucunda oluşan BRTBMFÖ’nün yapı geçerliliğini test etmek için madde-faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach’s Alpha katsayılarına, elde edilen ölçeğin maddeleri ve faktörleri arasındaki ilişkiye bakmak için test Person Corelation Testi kullanılmış ve modelde Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı (0.938) ve açıklanan varyans oranı %74,17 olarak bulunmuştur. Modele ayrıca Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmış ve tüm parametreler istatistiki olarak geçerli limitler içindedir. Sonuç olarak ölçek toplam 12 faktörden oluşmaktadır ve sonuçlar BRTBMFÖ’nün Türk popülasyonu için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tenis, Rekreatif, Motivasyon

¹ Bu çalışma Yılmaz AKDENİZ’in Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreatif Anabilim Dalında yaptığı “Bireyi Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bu Faktörlerin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli tezinden türetilmiştir.

² Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreatif Ana Bilim Dalı, ylmazakdeniz@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1204-7634>

³ Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Rekreatif Bölümü ardahan@akdeniz.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5319-2734>

DEVELOPING THE SCALE OF FACTORS THAT MOTIVATE INDIVIDUALS TO START RECREATIONAL TENNIS AND EVALUATING ITS VALIDITY AND RELIABILITY

ABSTRACT

The aim of this study is to develop the Scale of Factors that Motivate Individuals to Start Recreational Tennis (SFMSRT), and to study its validity and reliability. The sample of the study consisted of 226 people, aged 15 and over, who started to learn recreational tennis in various clubs, academies and municipalities in Antalya city center between 2018 and 2019. All the participants accepted to answer the questionnaire. A pool of items including the reasons that motivate individuals to begin recreational tennis was developed in accordance with the purpose of the study as a data collection tool. During the determination of the item pool, the items selected from the scales used in similar activities in the literature were read by 10 people who played recreational tennis in Antalya and also five instructors who provided tennis training, after which these expressions were reviewed in terms of clarity, and eventually finalized. Explanatory Factor Analysis (EFA) was applied to SFMSRT, which comprised 66 items. 15 items were excluded from the list because their common variance values were less than 0.50. EFA was applied to the remaining 51 items.

In the study, according to the results of KMO (0.872) and Bartlett sphericity tests ($X^2 = 8817.790$, $SD = 1275$, $p = 0.000$), because it was suitable, EFA was applied to the scale, the validity and reliability of the model were conducted by EFA, and the sub-dimensions of SFMSRT were revealed. Item factor analysis was applied to test the construct validity of the SFMSRT resulting from factor analysis. Cronbach's Alpha was used in order to evaluate the internal consistency of the scale. Pearson Correlation Test was conducted to assess the relationship between the items and factors of the scale. Further, Varimax rotation was used in the model. The internal consistency of the scale (0.938) and the explained variance ratio were found to be 74.17%. Confirmatory Factor Analysis was applied to the model as well, and all parameters were within statistically valid limits. As a result, the scale includes 12 factors, and the results show that SFMSRT is valid and reliable for the Turkish population.

Keywords: Tennis, Recreation, Motivation

GİRİŞ

Birey kendini yenileyebilmek için rekreasyonel faaliyetlere ihtiyaç duymaktadır. Tenisin eğlenceli bir spor branşı olmasının yanı sıra fiziksel ve mental yönden de geliştirici gücü nitelikli bir rekreasyonel aktivite olmasında büyük bir etkindir. Bireyin hem fiziksel, hem mental gelişimini sağlayan, eğlenceli bir spor olması tenisin tercihinde önemli bir etkindir. Günümüz dünyasında aşırı kentleşme ve iş hayatının yoğunluğu bireyde stres yaratmaktadır. Biyolojik ihtiyaçları, sorumlulukları ve işe ayırdığı sürenin dışında kalan zamanında birey; yenilenmek, tazelenmek ve oluşan stresten bir nebze de olsa kurtulabilmek için eğlendirici, öğretici, geliştirici aktivitelere ihtiyaç duymaktadır. Tenis bireyin günlük stresinden uzaklaşabilmesi için kullandığı etkili bir araçtır. Tenis geçmişten günümüze bir kültürü temsil ettiği için aynı zamanda sosyal yönü olan bir spordur. Bir dönem saray sporu olması, bireye statü ve prestij sağlaması bu sporu çekici hale getirmektedir.

Günümüzde tesislerin yaygınlaşması ve gelişen teknolojiyle birlikte tenis malzemelerinin ekonomik olması toplumun her kesiminden insanın tenisle tanışabilmesine olanak sağlamaktadır. Tenis kapalı alanlarda oynanıyor olsa da çoğunlukla açık hava sporu olarak tanımlanmakta, bu durum tenisin doğayla temasını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada amaç; bireyin serbest zamanında tenisi tercih etmesindeki bütün etkenleri ele alarak, bütün değişkenleri göz önünde bulundurarak, bu sporla ilgilenmesinin nedenlerini sorgulayıp bu yönde ölçek geliştirmektir. Butün bu sorgulamaların neticesinde 12 ana başlık altında faktörleşen maddelerin yer aldığı ölçek geliştirilmiş, geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ana başlıklar şu şekildedir; “Rekabet”, “Yenilenmek-Gelişim”, “Sosyalleşme”, “Uzaklaşma”, “Yeni Bir Spor Deneme”, “Tenisi Sevme”, “Örnek Olma”, “Tanınma ve Sosyal Statü”, “Önerileri Dikkate Alma”, “Kariyer Beklentisi”, “Fiziksel Sağlık” ve “Mental Sağlık”. 12 ana başlık altında 51 madde bulunmaktadır.

1. BİREYİ REKREASYONEL TENİSE BAŞLAMAYA MOTİVE EDEN UNSURLAR

Bireyi rekreasyonel tenise başlamaya motive eden faktörleri açıklamak için birçok teori geliştirilmiştir. Crandall (1980); bireyin kişiliği ve içinde bulunduğu durumun etkili olduğunu savunurken, Levy (1979); tenis oynamanın bireyin kişiliğiyle içinde bulunduğu çevre ve sosyal koşulların birbirinden etkileşimi ile açıklamaya çalışmıştır. Bunlara ilave olarak; Deci ve Ryan (1985) bu durumu içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk durumu olarak tanımlamıştır. Maslow (1943) bireyi tenis oynamaya motive eden faktörlerin bireyin ihtiyaçlar piramidinde bulunduğu basamaktaki gereksinimlerine karşılık geldiğini savunmaktadır; Pintrich (2000), bireyin kendisi veya başkalarıyla rekabetiyle açıklamaya çalışmıştır. Engeström ve ark, (1999) Aktivite Teorisi ile bireyin zihinsel, fiziksel veya duygusal olarak kendini rekabete hazır hissetmesi ve kendi kendine yetebilmesi olarak açıklamaya çalışmışlardır.

Bunların yanı sıra Frederick Herzberg’in geliştirdiği Çift Faktör yaklaşımıyla; Clayton Alderfer’in, Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisini farklı bir şekilde ifade ederek Varoluş, İlişki Kurma, Gelişme yaklaşımı da bireyi tenise başlamaya motive eden faktörleri açıklamaya çalışmışlardır. Bunların dışında bireyin tenise başlamasını bedensel güdüleyiciler, sosyal güdüleyiciler ve psikolojik güdüleyiciler olarak bilinen rekreasyonel güdülenme boyutlarıyla da açıklamak mümkündür.

1.1. Bedensel Güdüleyiciler

İnsan organizmasını meydana getiren en önemli ve hayati unsur biyolojidir. Bireyin biyolojik ihtiyaçları fiziksel ihtiyaçlara da karşılık gelmektedir. Organizmanın yaşamını sürdürebilmesi için fiziksel ihtiyaçlarını (beslenme, barınma, dinlenme, vücut ısısı vb.) gidermesi gerekmektedir. Bireyin hayatta kalabilmesi için bu ihtiyaçların sağlanması zorunludur ve bu ihtiyaçların giderilmesinde motivasyonun unsurlarından biri olan dürtüler devreye girmektedir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt kısmında bulunan fizyolojik gereksinimler bireyin hayatta kalması için en temel ve zorunlu ihtiyaçlardır. Bulunan basamaktaki ihtiyaçlar karşılanmadan bir üst basamağa çıkmak oldukça zordur (Dur, 2014). Bu tür güdüler hayatın sürdürülmesi açısından zorunlu olan temel güdülerdir. Bu güdülere örnek verecek olursak eğer; ısınmak, beslenmek, dinlenmek, giyinmek, barınmak, uyumak vb. denebilir. Tüm insanlarda bulunan güdüler oluşma derecesine göre ayırım göstermektedir (Kantar, 2008).

Birey tenise başlarken fiziksel ve mental sağlığını korumak ve geliştirmek amacı içerisindedir. Fiziksel olarak; sağlığını korumak ve geliştirmek, daha enerjik ve zinde olmak için tenis oynamaktadır. Mental olarak; rahatlamak, iş/okul hayatı ve gündelik yaşamın stresinden uzaklaşmak, yenilenip, tazelenmek ve mental sağlığını korumak için tenis oynamaktadır.

1.2. Sosyal Güdüleyiciler

Birçok rekreasyonel etkinliğe katılımın en önemli unsuru arkadaşlıktır. Samimiyet ve destek sağlayabilmek için birey sosyal bir gruba ait olma ihtiyacı duymaktadır. Bu duruma bireyin yaşamı boyunca katıldığı; kardeşlik dernekleri, kızlar veya erkekler toplulukları, yaşlı merkezleri, organize seyahatler, aile meclisleri, akrabalar, bir kültürü yansıtan barlar veya kulüpler, yeni insanlarla tanışma potansiyeli olan yerler vb. örnek gösterilebilir (Cordes ve İbrahim, 1999).

Birey içinde bulunduğu yalnızlığı giderebilmek için başkaları ile birlikte olma ve yalnızlığı azaltma isteği duymaktadır. Bu durum sosyal güdüleyicilerin en başında gelmektedir. Birey toplumsaldır, insan tarih boyunca aileler, kabileler, topluluklar halinde yaşamıştır. Bu yüzden birey ve toplum ayrılmaz bir bütündür (Behnke, Robert, S, 2006).

Bu bağlamda birey; sosyalleşme, yeni ilişkiler kurma, yeni arkadaşlar edinme, yeni bir partner edinme, bir gruba ait hissetme veya bulunduğu grupla aynı aktiviteyi yapma ihtiyacı doğrultusunda tenise başlamaktadır.

1.3. Psikolojik Güdüleyiciler

Rekreatif etkinliklere ve bu bağlamda rekreasyonel tenise katılımında bireyin bedensel sağlığını destekleyen psikolojik güdüleyicileri; Heyecan ve Meydan Okuma, Rahatlama ve Kaçış, Stres Yönetimi olarak sıralayabiliriz (Cordes ve İbrahim, 1999).

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı; Bireyi Rekreasyonel Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin (BRTBMFÖ) geliştirilmesidir. Çalışmanın ana kütlesini sayısı tam olarak belirlenemeyen Antalya şehir merkezinde 2018-2019 yılları arasında tesis ve eğitim imkânı sağlayan kulüp, akademi ve belediyelerde; rekreasyonel amaçlı tenis öğrenmeye başlayan bireylerden oluşmaktadır. Örneklem Mayıs-2018-Şubat-2019 tarihleri arasında rekreasyonel tenise başlayan ve gönüllü olarak anket doldurmayı isteyen 15 yaş ve üstü toplam 226 kişiden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olarak çalışmanın amacına uygun olarak geliştirilen anket formunda bireylerin demografik bilgilerinin yanı sıra Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) ve Bireyi Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğine- BRTBMFÖ ait 66 madde yer almıştır.

BRTBMFÖ'nün geliştirilmesinde Driver'in (1986) geliştirdiği Rekreatif Deneyimi Tercihler Ölçeği (Master list of items for recreation experience preferences scales and Domains), Ardahan (2016) tarafından geliştirilen "Bireyleri Korolara Korist Olarak Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği", Ardahan ve Mert (2013) "Doğa Yürüyüşü Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği", Ardahan ve Çalışkan (2018) "Kişileri Ultra Maraton Koşmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği", Ölçücü, B., Erdil, G., Bostancı, Ö., Canikli, A., ve Aybek, A. (2012) "Üniversiteler Arası Tenis Müsabakalarına Katılan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri", Tsai (2018) "Tenis Katılımcılarında Rekreatif Katılım Motivasyonu, Ciddi Eğlence ve Rekreatif Uzmanlık Çalışması" çalışmalarından faydalanılarak belirlenen toplam 66 ifadeden oluşan madde havuzu kullanılmıştır. Bu maddeler Antalya'da rekreatif amaçlı tenis oynayan 10 kişiye ve tenis eğitimi veren beş hocaya gösterilmiş/okutulmuş ifadeler anlaşılabilirlik konusunda gözden geçirilerek son hali verilmiştir.

Toplam 66 maddeden oluşan BRTBMFÖ'ye Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulandı. 10 madde yanlış faktörde faktörleştiği ve beş maddenin de ortak varyans değerleri 0,05'ten küçük olduğu için madde listesinden çıkartılıp geri kalan 51 maddeye yeniden AFA uygulanmıştır.

Çalışmada Kaiser-Mayer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü (KMO) ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçlarına göre ölçeğe AFA uygulanabilir olduğu için AFA uygulanmış, modelin geçerlilik ve güvenilirliği AFA yapılmış ve BRTBMFÖ'nün alt boyutları ortaya konulmuştur. Faktör analizi sonucunda oluşan BRTBMFÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için madde-faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach's Alpha katsayılarına, elde edilen ölçeğin maddeleri ve faktörleri arasındaki ilişkiye bakmak için test Pearson Corelation Testi kullanılmış ve çok boyutlu psiko-sosyal alt boyut olan ölçeklerde yaygın olarak kullanıldığı için modelde Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik yöntemlerin yanında dağılımları BRTBMFÖ ve YDÖ boyutlarında Kolmogorov Smirnov Testi ve Shapiro-Wilk Testi ile test edilmiş ve tüm alt boyutlarında normal dağılım özelliği gösterdiği için Independent Sample T Testi, ANOVA testi ve farklılıkların hangi boyutlardan kaynaklandığını belirlemek için de LSD testi kullanılmıştır. Sonuçlar 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

3. BULGULAR

Bireyleri Rekreasyonel Tenis Oynamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin (BRTBMFÖ) geliştirilmesi ve geçerlilik, güvenilirliğini yapmak için 51 maddeden oluşan madde listesine AFA uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.2 'de verilmiştir. Tablodan da görülebileceği BRTBMFÖ ölçeğinin Kaiser–Meyer–Olkin değeri Kaiser'in (1974) de öngördüğü biçimde (0.60) değerinin üstünde ve Bartlett's Test of Sphericity ($p < 0,05$), $Ki-kare=8817,790$, $p=0,000$ ve Keiser-Meyer-Olkin örneklem yeterlilik ölçümü (0,872) olarak hesaplanmıştır.

Tablo-1'de de görüldüğü gibi; BRTBMFÖ' nün toplam Cronbach's alpha değeri 0,938'dir. Elde edilen faktörler, faktörlerde yer alan maddeler, Cronbach's alpha değeri ve döndürülmüş öz değerler (DD); ve Faktör-1 (F1) için DD=5,317 ve Cronbach's alpha değeri=0,922, Faktör-2 (F2) için DD=4,668 ve Cronbach's alpha değeri=0,906, Faktör-3 (F3) için DD=3,985 ve Cronbach's alpha değeri=0,883, Faktör-4 (F4) için DD=3,405 ve Cronbach's alpha değeri=0,926, Faktör-5 (F5) için DD=3,018 ve Cronbach's alpha değeri=0,904, Faktör-6 (F6) için DD=2,901 ve Cronbach's alpha değeri=0,928, Faktör-7 (F7) için DD=2,832 ve Cronbach's alpha değeri=0,781, Faktör-8 (F8) için DD=2,718 ve Cronbach's alpha değeri=0,930, Faktör-9 (F9) için DD=2,68 ve Cronbach's alpha değeri=0,796, Faktör-10 (F10) için DD=2,266 ve Cronbach's alpha değeri=0,821, Faktör-11 (F11) için DD=2,046 ve Cronbach's alpha değeri=0,722, Faktör-12 (F12) için DD=1,992 ve Cronbach's alpha değeri=0,707 olarak bulunmuştur.

AFA ile elde edilen faktörler aşağıdaki gibi isimlendirilmişlerdir:

F1: "Fiziksel Sağlık" adı verilen bu faktör bireyin fiziksel olarak kendini iyi hissetmesini ifade eder. "Fiziksel sağlığımı korumak ve geliştirmek istediğim için", "Fiziksel aktivite yapmak istediğim için", "Sağlıklı bir vücuda sahip olmak istediğim için", "Daha enerjik ve zinde olmak istediğim için" ve "Her yaşta yapılabilecek bir aktivite olduğu için" unsurlarından oluşmaktadır.

F2: "Rekabet" adı verilen bu faktör bireyin hem kendisi hem de başkalarıyla olan rekabet duygusunu ifade eder. "Rekabet içeren aktiviteleri sevdiğim için", "Mücadele ruhunu geliştirdiğimi düşündüğüm için", "Başkalarıyla yarışmak için", "Başarı arzuladığım için", "Kendimi gerçekleştireceğime inandığım için" ve "Kendimle rekabet edebileceğimi düşündüğüm için" unsurlarından oluşmaktadır.

F3: "Tanınma ve Sosyal Statü" adı verilen bu faktör bireyin başkaları tarafından tanınıp, sosyal statü sağlama isteğini ifade etmektedir. "Tenis oynanan yerin imajı yüksek olduğu için", "Tenis oynamanın bireye statü sağladığımı düşündüğüm için", "Tenis oynamanın başka sosyal guruplarda kabul görmemi sağlayacağı için", "Tenisin prestijli bir aktivite olduğuna inandığım için", "İyi bir tenis oyuncusu olduğumda sosyal güç elde edeceğimi düşündüğüm için" ve "İyi bir tenis oyuncusu olarak anılmak istediğim için" unsurlarından oluşmaktadır.

F4: “Yenilenmek-Gelişim” adı verilen bu faktör bireyin kendini yenileyip geliştirme isteğini ifade etmektedir. “Yeni beceriler edinmek ve onları kullanmak istediğim için”, “Sahip olduğum becerileri kullanabilme imkânı vereceği için”, “Kendimi yenileyip geliştireceğimi düşündüğüm için” ve “Hayatıma yeni bir boyut kazandırmak istediğim için” unsurlarından oluşmaktadır.

F5: “Mental Sağlık” adı verilen bu faktör bireyin mental olarak kendini iyi hissetmesini ifade eder. “Rahatlayıp iş/hayat verimimi arttıracaklarını düşündüğüm için”, “Zihnimi yavaşlatmak ve dinginleştirmek istediğim için”, “Tenis oynadığımda yenilenmiş ve tazelenmiş hissedeceğimi düşündüğüm için”, “Mental sağlığımı koruyup, geliştireceğimi düşündüğüm için” ve “Kendimi daha mutlu hissedeceğimi düşündüğüm için” unsurlarından oluşmaktadır.

F6: “Kariyer Beklentisi” adı verilen bu faktör bireyin kariyer beklentisini ifade etmektedir. “Teniste profesyonel bir kariyer yapmak için”, “Tenisten gelecekte para kazanabileceğimi düşündüğüm için” ve “Yeni iş bağlantıları kuracağımı düşündüğüm için” unsurlarından oluşmaktadır.

F7: “Önerileri Dikkate Alma” adı verilen bu faktör bireyin yapılan önerileri dikkate alma durumunu ifade etmektedir. “Sosyal medyanın etkisi”, “Gazete / Televizyon gibi görsel işitsel basının etkisi”, “Sosyal dünyadan arkadaşlarımdan etkisi”, “Doktorumun Tavsiyesi” ve “Aile bireylerinin etkisi” unsurlarından oluşmaktadır.

F8: “Örnek Olma” adı verilen bu faktör bireyin çevresindeki insanlara örnek olma isteğini ifade etmektedir. “Çevremdeki bireylere örnek olacağımı düşündüğüm için”, “Toplumdaki bireylere örnek olacağımı düşündüğüm için” ve “Aile bireyelerine örnek olacağımı düşündüğüm için” unsurlarından oluşmaktadır.

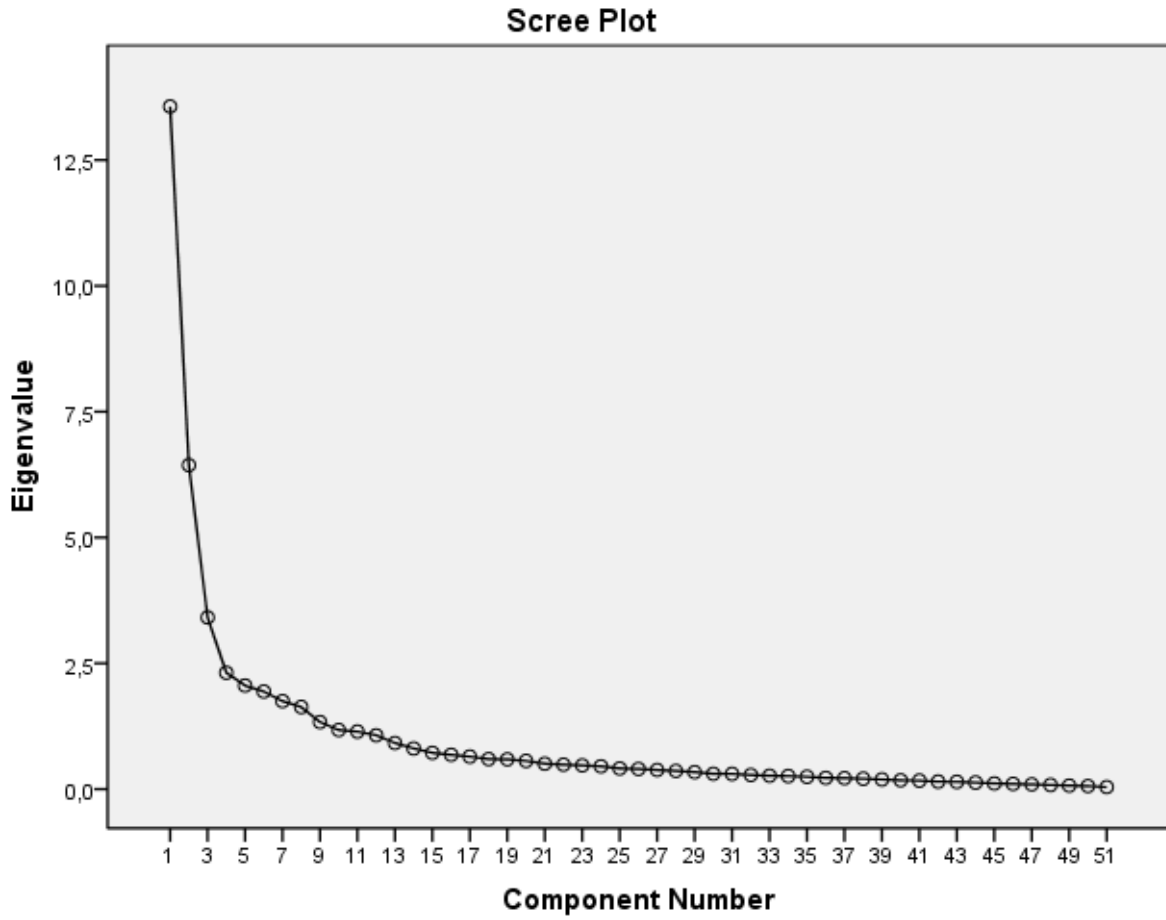
F9: “Uzaklaşma” adı verilen bu faktör bireyin işinden, ailesinden, okulundan, günlük rutininden uzaklaşmasını ifade etmektedir. “Kalabalıktan ve rutinden uzaklaşmak istediğim için”, “İşten/okuldan bir süreliğine uzaklaşmak istediğim için”, “Günlük hayatın rutininden uzaklaşmak istediğim için” ve “Etrafımdaki insanlardan uzaklaşmak istediğim için” unsurlarından oluşmaktadır.

F10: “Tenisi Sevme” adı verilen bu faktör bireyin tenise olan sevgisini ifade etmektedir. “Tenis maçlarını ilgiyle izlediğim için”, “Tenisi spor olarak sevdiğim için”, “Yetenek ve Becerilerimin tenis oynamaya uygun olduğunu düşündüğüm için” ve “Tenis oynamayı estetik ve çekici bulduğum için” unsurlarından oluşmaktadır.

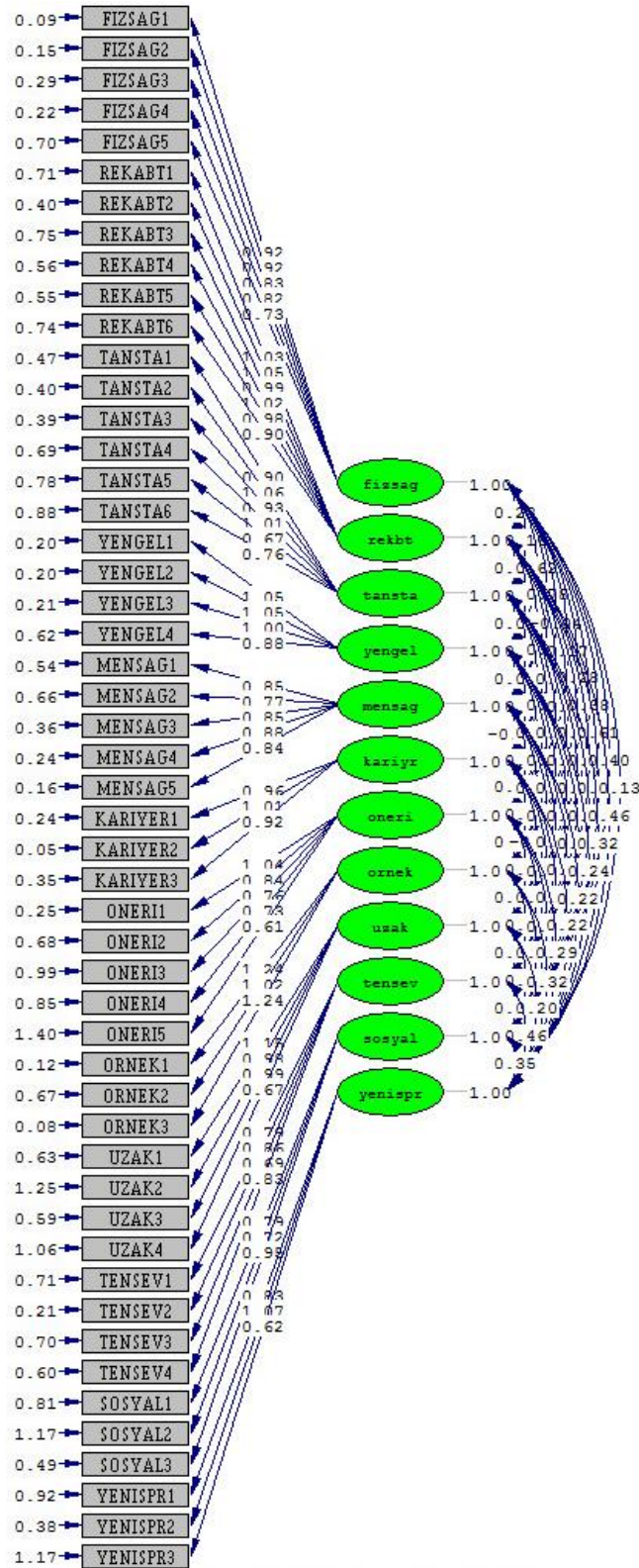
F11: “Sosyalleşme” adı verilen bu faktör bireyin sosyalleşme isteğini ifade etmektedir. “Arkadaşlarımla aynı şeyi yapabileceğim ve beraber olabildiğim için”, “Ailemle aynı şeyi yapabileceğim ve beraber olabildiğim için” ve “Aynı şeyleri yapmaktan keyif alan başkalarıyla birlikte olabilmek için” unsurlarından oluşmaktadır.

F12: “Yeni Bir Sporu Deneme” adı verilen bu faktör bireyin yeni bir spor branşını deneme isteğini ifade etmektedir. “Ferdî sporlara uygun olduğumu düşündüğüm için”, “Raket sporlarında başarılı olacağımı düşündüğüm için” ve “Tenis tesislerine daha kolay ulaşabildiğim için” unsurlarını ifade etmektedir.

Madde Faktör Korelasyon tablosu Tablo-4.2’de verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi tüm maddeler diğer faktörlerle korelasyon değerine sahip olsalar da en yüksek korelasyon değerine göre faktörleştireği görülmektedir. Bu da yapı geçerliliğinin göstergesidir.

Şekil 1: Scree Plot

Şekil 2: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Mayer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü

0,872

Yaklaşık Ki-kare

8817,790

Bartlett Küresellik Testi

Serbestlik derecesi

1275

Anlamlılık

0,000

Madde Numaraları	Faktör Yükleri												Ortak Varyans	X±SS
	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12		
FIZSAG1	,892												,901	4,26±0,97
FIZSAG2	,852												,859	4,25±1,00
FIZSAG3	,816												,788	4,17±1,00
FIZSAG4	,813												,815	4,38±0,94
FIZSAG5	,636												,639	4,14±1,11
REKABET1		,836											,788	3,28±1,33
REKABET2		,806											,782	3,65±1,22
REKABET3		,782											,744	2,88±1,32
REKABET4		,768											,741	3,22±1,26
REKABET5		,754											,683	3,51±1,23
REKABET6		,716											,639	3,56±1,24
TANSTA1			,812										,776	2,27±1,13
TANSTA2			,806										,791	2,39±1,23
TANSTA3			,771										,761	2,15±1,12
TANSTA4			,767										,712	2,78±1,31
TANSTA5			,615										,645	2,81±1,11
TANSTA6			,526										,623	2,44±1,20
YENGEL1				,792									,861	4,08±1,14
YENGEL2				,772									,864	3,88±1,14
YENGEL3				,743									,852	3,99±1,10
YENGEL4				,700									,714	3,90±1,18
MENSAG1					,669								,768	4,04±1,12
MENSAG2					,663								,656	3,92±1,12
MENSAG3					,614								,741	4,23±1,04
MENSAG4					,612								,768	4,18±1,01
MENSAG5					,611								,801	4,34±0,93
KARIYER1						,893							,868	1,95±1,07
KARIYER2						,880							,889	1,77±1,02
KARIYER3						,810							,817	1,91±1,09

Tablo 1 Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 1 Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları (devamı)

Madde Numaraları	Faktör Yükleri												Ortak Varyans	X±SS	
	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12			
ONERİLER1							,834							,817	2,36±1,16
ONERİLER2							,729							,688	2,48±1,17
ONERİLER3							,657							,576	2,59±1,25
ONERİLER4							,640							,587	2,08±1,17
ONERİLER5							,454							,533	2,74±1,33
ORNEK1								,827						,892	3,01±1,28
ORNEK2								,826						,807	3,15±1,30
ORNEK3								,825						,888	3,06±1,27
UZAK1									,841					,770	3,26±1,39
UZAK2									,772					,646	2,95±1,48
UZAK3									,733					,703	3,84±1,25
UZAK4									,685					,586	2,21±1,23
TENSEVME1										,804				,782	3,95±1,16
TENSEVME2										,580				,764	4,39±0,98
TENSEVME3										,577				,638	3,78±1,08
TENSEVME4										,516				,663	4,06±1,14
SOSYAL1											,740			,721	3,22±1,20
SOSYAL2											,730			,682	2,93±1,30
SOSYAL3											,602			,687	3,60±1,18
YENİSPOR1												,734		,719	3,17±1,26
YENİSPOR2												,725		,739	3,15±1,24
YENİSPOR3												,678		,654	2,76±1,25
Cronbach's Alpha Değerleri	0,922	0,906	0,883	0,926	0,904	0,928	0,781	0,930	0,796	0,821	0,722	0,707		Ölçeğin ToplamCronbach's Alpha Değeri = 0,938	
Döndürülmüş Öz Değerler	5,317	4,668	3,985	3,405	3,018	2,901	2,832	2,718	2,68	2,266	2,046	1,992			
Döndürülmüş Varyans %'si	10,425	9,153	7,814	6,676	5,917	5,689	5,552	5,329	5,254	4,443	4,011	3,907			
Döndürülmüş Birikimli %	10,425	19,578	27,393	34,069	39,985	45,674	51,226	56,555	61,809	66,252	70,264	74,17			

Tablo 2 Madde Faktör Korelasyon Tablosu

Maddeler	Faktörler											
	F01	F02	F03	F04	F05	F06	F07	F08	F09	F10	F11	F12
	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
	4,24±0,88	3,35±1,05	2,47±0,94	3,96±1,03	4,14±0,89	1,88±1,00	2,46±0,89	3,07±1,20	3,06±1,06	4,05±0,88	3,25±0,98	3,03±0,99
FIZSAG1	,937**	,238**	,153*	,529**	,685**	-,011	,166*	,290**	,322**	,474**	,283**	,114
FIZSAG2	,907**	,219**	,108	,558**	,695**	,007	,173**	,263**	,283**	,455**	,319**	,085
FIZSAG3	,868**	,233**	,226**	,530**	,580**	,058	,201**	,302**	,226**	,507**	,301**	,115
FIZSAG4	,902**	,222**	,087	,558**	,684**	-,065	,095	,179**	,293**	,487**	,266**	,124
FIZSAG5	,777**	,181**	,189**	,502**	,558**	-,082	,058	,337**	,270**	,458**	,346**	,130
REKABET1	,108	,837**	,268**	,185**	,070	,218**	,136*	,190**	,072	,407**	,105	,340**
REKABET2	,341**	,864**	,260**	,390**	,330**	,213**	,202**	,338**	,199**	,490**	,113	,293**
REKABET3	,062	,818**	,307**	,179**	,041	,326**	,276**	,233**	,039	,360**	,116	,390**
REKABET4	,204**	,835**	,393**	,348**	,225**	,371**	,244**	,339**	,160*	,397**	,152*	,310**
REKABET5	,255**	,821**	,272**	,363**	,278**	,244**	,175**	,297**	,155*	,441**	,136*	,278**
REKABET6	,279**	,772**	,224**	,392**	,270**	,218**	,243**	,274**	,191**	,408**	,179**	,281**
TANSTA1	,160*	,198**	,839**	,146*	,061	,340**	,432**	,378**	,039	,127	,333**	,242**
TANSTA2	,098	,273**	,865**	,278**	,071	,381**	,389**	,419**	,079	,173**	,301**	,261**
TANSTA3	,144*	,204**	,833**	,215**	,039	,374**	,414**	,422**	,059	,077	,332**	,171*
TANSTA4	,169*	,304**	,824**	,311**	,121	,295**	,398**	,380**	,089	,246**	,374**	,287**
TANSTA5	,148*	,262**	,690**	,257**	,205**	,267**	,325**	,284**	,143*	,201**	,456**	,256**
TANSTA6	,121	,411**	,713**	,309**	,156*	,485**	,275**	,286**	,031	,316**	,311**	,224**
YENGEL1	,566**	,328**	,231**	,933**	,557**	,035	,082	,224**	,329**	,511**	,368**	,181**
YENGEL2	,557**	,375**	,335**	,926**	,565**	,116	,159*	,275**	,306**	,517**	,459**	,204**
YENGEL3	,628**	,315**	,258**	,920**	,597**	,019	,140*	,247**	,278**	,508**	,373**	,103
YENGEL4	,463**	,327**	,334**	,842**	,522**	,107	,171**	,296**	,200**	,391**	,362**	,230**
MENSAG1	,618**	,108	,057	,421**	,855**	-,037	,136*	,253**	,324**	,388**	,360**	,095
MENSAG2	,505**	,149*	,070	,455**	,814**	-,096	,075	,176**	,297**	,384**	,252**	,199**
MENSAG3	,664**	,238**	,093	,539**	,866**	-,042	,093	,228**	,312**	,513**	,318**	,118
MENSAG4	,647**	,286**	,211**	,611**	,860**	-,032	,160*	,351**	,333**	,542**	,285**	,180**
MENSAG5	,690**	,265**	,168*	,637**	,871**	-,040	,102	,291**	,347**	,579**	,294**	,152*
KARIYER1	-,008	,267**	,378**	,105	-,038	,932**	,334**	,185**	-,009	,069	,227**	,184**
KARIYER2	-,049	,301**	,413**	,041	-,099	,959**	,338**	,215**	-,073	,057	,220**	,197**
KARIYER3	-,007	,335**	,469**	,070	-,031	,916**	,364**	,239**	,024	,069	,250**	,237**

Tablo 2 Madde Faktör Korelasyon Tablosu (devamı)

Maddeler	Faktörler											
	F01	F02	F03	F04	F05	F06	F07	F08	F09	F10	F11	F12
	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
	4,24±0,88	3,35±1,05	2,47±0,94	3,96±1,03	4,14±0,89	1,88±1,00	2,46±0,89	3,07±1,20	3,06±1,06	4,05±0,88	3,25±0,98	3,03±0,99
FIZSAG1	,937**	,238**	,153*	,529**	,685**	-,011	,166*	,290**	,322**	,474**	,283**	,114
FIZSAG2	,907**	,219**	,108	,558**	,695**	,007	,173**	,263**	,283**	,455**	,319**	,085
FIZSAG3	,868**	,233**	,226**	,530**	,580**	,058	,201**	,302**	,226**	,507**	,301**	,115
FIZSAG4	,902**	,222**	,087	,558**	,684**	-,065	,095	,179**	,293**	,487**	,266**	,124
FIZSAG5	,777**	,181**	,189**	,502**	,558**	-,082	,058	,337**	,270**	,458**	,346**	,130
REKABET1	,108	,837**	,268**	,185**	,070	,218**	,136*	,190**	,072	,407**	,105	,340**
REKABET2	,341**	,864**	,260**	,390**	,330**	,213**	,202**	,338**	,199**	,490**	,113	,293**
REKABET3	,062	,818**	,307**	,179**	,041	,326**	,276**	,233**	,039	,360**	,116	,390**
REKABET4	,204**	,835**	,393**	,348**	,225**	,371**	,244**	,339**	,160*	,397**	,152*	,310**
REKABET5	,255**	,821**	,272**	,363**	,278**	,244**	,175**	,297**	,155*	,441**	,136*	,278**
REKABET6	,279**	,772**	,224**	,392**	,270**	,218**	,243**	,274**	,191**	,408**	,179**	,281**
TANSTA1	,160*	,198**	,839**	,146*	,061	,340**	,432**	,378**	,039	,127	,333**	,242**
TANSTA2	,098	,273**	,865**	,278**	,071	,381**	,389**	,419**	,079	,173**	,301**	,261**
TANSTA3	,144*	,204**	,833**	,215**	,039	,374**	,414**	,422**	,059	,077	,332**	,171*
TANSTA4	,169*	,304**	,824**	,311**	,121	,295**	,398**	,380**	,089	,246**	,374**	,287**
TANSTA5	,148*	,262**	,690**	,257**	,205**	,267**	,325**	,284**	,143*	,201**	,456**	,256**
TANSTA6	,121	,411**	,713**	,309**	,156*	,485**	,275**	,286**	,031	,316**	,311**	,224**
YENGEL1	,566**	,328**	,231**	,933**	,557**	,035	,082	,224**	,329**	,511**	,368**	,181**
YENGEL2	,557**	,375**	,335**	,926**	,565**	,116	,159*	,275**	,306**	,517**	,459**	,204**
YENGEL3	,628**	,315**	,258**	,920**	,597**	,019	,140*	,247**	,278**	,508**	,373**	,103
YENGEL4	,463**	,327**	,334**	,842**	,522**	,107	,171**	,296**	,200**	,391**	,362**	,230**
MENSAG1	,618**	,108	,057	,421**	,855**	-,037	,136*	,253**	,324**	,388**	,360**	,095
MENSAG2	,505**	,149*	,070	,455**	,814**	-,096	,075	,176**	,297**	,384**	,252**	,199**
MENSAG3	,664**	,238**	,093	,539**	,866**	-,042	,093	,228**	,312**	,513**	,318**	,118
MENSAG4	,647**	,286**	,211**	,611**	,860**	-,032	,160*	,351**	,333**	,542**	,285**	,180**
MENSAG5	,690**	,265**	,168*	,637**	,871**	-,040	,102	,291**	,347**	,579**	,294**	,152*
KARIYER1	-,008	,267**	,378**	,105	-,038	,932**	,334**	,185**	-,009	,069	,227**	,184**
KARIYER2	-,049	,301**	,413**	,041	-,099	,959**	,338**	,215**	-,073	,057	,220**	,197**
KARIYER3	-,007	,335**	,469**	,070	-,031	,916**	,364**	,239**	,024	,069	,250**	,237**

Bireyleri Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörlerin madde kodu ve açıklaması Tablo 3’te verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi; birinci sırada “**Fiziksel Sağlık**” (4,24±0,88), ikinci sırada “**Mental Sağlık**” (4,14±0,89), üçüncü sırada “**Tenisi Sevme**” (4,05±0,88), dördüncü sırada “**Yenilenmek-Gelişim**” (3,96±1,03), beşinci sırada “**Rekabet**” (3,35±1,05), altıncı sırada “**Sosyalleşme**” (3,25±0,98), yedinci sırada “**Örnek Olma**” (3,07±1,20), sekizinci sırada **Uzaklaşma** (3,06±1,06), dokuzuncu sırada **Yeni Bir Spor Branşını Deneme** (3,03±0,99), onuncu sırada “**Tanınma ve Sosyal Statü**” (2,47±0,94), 11. Sırada “**Önerileri Dikkate Alma**” (2,46±0,89), 12. Sırada “**Kariyer Beklentisi**” (1,88±1.00) vardır.

Tablo 3 Madde Kodu ve Açıklamaları

Madde Kodu	Madde Açıklaması
FIZSAG1	Fiziksel sağlığı korumak ve geliştirmek istediğim için.
FIZSAG2	Fiziksel aktivite yapmak istediğim için.
FIZSAG3	Sağlıklı bir vücuda sahip olmak istediğim için.
FIZSAG4	Daha enerjik ve zinde olmak istediğim için.
FIZSAG5	Her yaşta yapılabilecek bir aktivite olduğu için.
REKABET1	Rekabet içeren aktiviteleri sevdiğim için.
REKABET2	Mücadele ruhunu geliştirdiğini düşündüğüm için.
REKABET3	Başkalarıyla yarışmak için.
REKABET4	Başarı arzuladığım için.
REKABET5	Kendimi gerçekleştireceğime inandığım için.
REKABET6	Kendimle rekabet edebileceğimi düşündüğüm için.
TANSTA1	Tenis oynanan yerin imajı yüksek olduğu için.
TANSTA2	Tenis oynamanın bireye statü sağladığını düşündüğüm için.
TANSTA3	Tenis oynamanın başka sosyal guruplarda kabul görmemi sağlayacağı için.
TANSTA4	Tenisin prestijli bir aktivite olduğuna inandığım için.
TANSTA5	İyi bir tenis oyuncusu olduğumda sosyal güç elde edeceğimi düşündüğüm için.
TANSTA6	İyi bir tenis oyuncusu olarak anılmak istediğim için.
YENGEL1	Yeni beceriler edinmek ve onları kullanmak istediğim için.
YENGEL2	Sahip olduğum becerileri kullanabilme imkânı vereceği için.
YENGEL3	Kendimi yenileyip geliştireceğimi düşündüğüm için.
YENGEL4	Hayatıma yeni bir boyut kazandırmak istediğim için.
MENSAG1	Rahatlayıp iş/hayat verimimi arttıracaklarını düşündüğüm için.
MENSAG2	Zihnimi yavaşlatmak ve dinginleştirmek istediğim için.
MENSAG3	Tenis oynadığımda yenilenmiş ve tazelenmiş hissedeceğimi düşündüğüm için.
MENSAG4	Mental sağlığı koruyup, geliştireceğimi düşündüğüm için.
MENSAG5	Kendimi daha mutlu hissedeceğimi düşündüğüm için.
KARIYER1	Teniste profesyonel bir kariyer yapmak için.
KARIYER2	Tenisten gelecekte para kazanabileceğimi düşündüğüm için.
KARIYER3	Yeni iş bağlantıları kuracağımı düşündüğüm için.
ONERİLER1	Sosyal medyanın etkisi.
ONERİLER2	Gazete / Televizyon gibi görsel işitsel basının etkisi.
ONERİLER3	Sosyal dünyadan arkadaşlarımdan etkisi.
ONERİLER4	Doktorumun Tavsiyesi
ONERİLER5	Aile bireylerinin etkisi.

Tablo 3 Madde Kodu ve Açıklamaları (devamı)

ORNEK1	Çevremdeki bireylere örnek olacağımı düşündüğüm için.
ORNEK2	Toplumdaki bireylere örnek olacağımı düşündüğüm için.
ORNEK3	Aile bireyelerine örnek olacağımı düşündüğüm için.
UZAK1	Kalabalıktan ve rutinden uzaklaşmak istediğim için.
UZAK2	İşten/okuldan bir süreliğine uzaklaşmak istediğim için.
UZAK3	Günlük hayatın rutininden uzaklaşmak istediğim için.
UZAK4	Etrafımdaki insanlardan uzaklaşmak istediğim için.
TENSEVME1	Tenis maçlarını ilgiyle izlediğim için.
TENSEVME2	Tenisi spor olarak sevdiğim için.
TENSEVME3	Yetenek ve becerilerimin tenis oynamaya uygun olduğunu düşündüğüm için.
TENSEVME4	Tenis oynamayı estetik ve çekici bulduğum için.
SOSYAL1	Arkadaşlarımla aynı şeyi yapabileceğim ve beraber olabildiğim için.
SOSYAL2	Ailemle aynı şeyi yapabileceğim ve beraber olabildiğim için.
SOSYAL3	Aynı şeyleri yapmaktan keyif alan başkalarıyla birlikte olabilmek için.
YENİSPOR1	Ferdi sporlara uygun olduğumu düşündüğüm için.
YENİSPOR2	Raket sporlarında başarılı olacağımı düşündüğüm için.
YENİSPOR3	Tenis tesislerine daha kolay ulaşabildiğim için.

TARTIŞMA

Bu çalışmada “Bireyi Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörler Ölçeği” (BRTBMFÖ) geliştirilip geçerlilik güvenirlilik çalışması yapılmıştır.

BRTBMFÖ’ nün 12 alt boyutu Maslow’un geliştirdiği İhtiyaç Teorisiyle ilişkilendirildiğinde (İbrahim ve Cordes, 2002) bazı faktörler bir veya daha fazla İhtiyaç Teorisi bileşenleriyle açıklanabilir. “Fiziksel Sağlık”, “Mental Sağlık”, “Uzaklaşma” faktörleri fiziksel ihtiyaçlar olarak kabul edilebilirken, “Sosyalleşme”, “Önerileri Dikkate Alma”, “Rekabet” ve “Tanınma ve Sosyal Statü” faktörleri bir gruba ait olma ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı ile ilişkilidir. Bunlara ilave olarak, “Örnek Olma”, “Yenilenmek-Gelişim”, “Kariyer Beklentisi” faktörleri daha üst düzeyli ihtiyaçlardan kendini gerçekleştirme ihtiyacı ile ilişkilidir.

Bireyleri rekreatif tenise başlamaya nelerin motive ettiğini motivasyon teorileriyle açıklamak mümkündür. Bu teorilerden ilki Dweck, Ames, Nicholas & Roberts tarafından geliştirilen Başarılan Amaç Teorisidir. Bu teoride iki alt amaç tanımı vardır. Birincisi “ego merkezli amaç (egogoals)” diğeri “görev merkezli amaç”tır (taskgoals) (Dweck, C S, 1986). Mevcut çalışmadaki “Rekabet”, “Tanınma ve Sosyal Statü” ve “Kariyer Beklentisi” faktörleri ego merkezli motivasyonu açıklarken, “Yeni Bir Spor Branşını Deneme”, “Önerileri Dikkate Alma”, “Fiziksel Sağlık”, “Sosyalleşme”, “Uzaklaşma”, “Yenilenmek-Gelişim” ve “Örnek Olma” ise görev merkezli motivasyonel unsurlardır. Bu haliyle BRTBMFÖ faktörleri Başarılan Amaç Teorisi ile örtüşmektedir.

Buna ilave olarak Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen Özgür İrade Teorisi'ni oluşturan; iç kaynaklı motivasyon (intrinsicmotivation) ve dış kaynaklı motivasyon (extrinsicmotivation) BRTBMFÖ'deki faktörleri açıklamak için kullanılabilir. Faktörlerden “Yenilenmek-Gelişim”, “Mental Sağlık”, “Kariyer Beklentisi”, “Uzaklaşma”, “Tenisi Sevme”, “Sosyalleşme”, “Yeni Bir Sporu Deneme” ve “Önerileri Dikkate Alma” iç motivasyondan kaynaklı maddeleri içerirken, “Fiziksel Sağlık” faktörü; bireyin kendisi için sağlık ve zinde olması gereksinimi açısından hem içsel hem de dış görünüşünün daha iyi olacağını ve başkalarına estetik görüneceğini düşündüğü için dışsaldır. “Rekabet” faktörü; bireyin kendisiyle rekabetini ifade ederken içsel, başkalarıyla rekabetini ifade ederken dışsaldır. “Tanınma ve Sosyal Statü” faktörü; bireyin kendini görmek istediği statü olarak ifade edildiğinde içsel, başkalarının bireyi görmek istediği statü olarak ifade edildiğinde ise dışsaldır. “Önerileri Dikkate Alma” faktörü; bireyin dış dünyanın etkisiyle harekete geçtiği için dışsaldır.

Diğer taraftan, Engeström vd. (2003) ortaya koyduğu Aktivite Teorisi ile de BRTBMFÖ'deki faktörler ve maddeler açıklanabilir. Aktivite Teorisi rekabetçi bir kişilik yapısına sahip bireylerin, başkalarına ihtiyaç duymadan, kendi kendilerine yetebilmesinin bireyi mutlu ettiği düşüncesine dayanmaktadır. Teoriye göre bireyin davranışları ve davranışlarına sebep olan unsurlar farklılık göstermektedir. Birey doğduğu andan itibaren biyolojik, sosyal, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını giderebilmek için hareket etmektedir. Dolayısıyla gündelik yaşamda birey sergilediği her davranışın karşılığında fiziksel, sosyal, psikolojik, biyolojik ihtiyaçlarını gidermektedir. Bireyin spor yapması, dans etmesi, oyun oynaması vb. karşılığında dinlenme, sağlık, mutluluk, sosyalleşme, statü sahibi olma vb. faydalar elde etmektedir. Tüm bunların hepsi Aktivite Teorisi'nin esas konuları içinde yer almaktadır. Bu boyutlarıyla ele alındığında; “Fiziksel Sağlık”, “Mental Sağlık”, “Rekabet”, “Yenilenmek-Gelişim”, “Sosyalleşme”, “Uzaklaşma”, “Yeni Bir Sporu Deneme”, “Tenisi Sevme”, “Örnek Olma”, “Tanınma ve Sosyal Statü”, “Önerileri Dikkate Alma” ve “Kariyer Beklentisi” faktörlerin faktörleşmeleri ve içerdikleri maddeler Aktivite Teorisi ile açıklanabilir.

Frederick Herzberg'in geliştirdiği Çift Faktör Teorisi ile de BRTBMFÖ' nün faktörleri açıklanabilir (Pinder, 1984). Çift Faktör Teorisine göre motivasyonun temelinde gereksinimlerin olduğunu savunulmaktadır. “Koruyucu (hijyen) faktörler” ve “motive edici faktörler” olmak üzere iki farklı faktör grubu vardır. Koruyucu faktörler; canlı olmak ve yaşamını sürdürmek için temeldir. Bu ihtiyaçlar acıdan ve rahatsızlıktan kaçınma ve öncelikli temel ihtiyaçların karşılanması ile ilişkili olduğu savunulmaktadır. Motive edici faktörler ise; gelişme gereksinimleri olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda bütün faktörler; “Rekabet”, “Yenilenmek-Gelişim”, “Sosyalleşme”, “Uzaklaşma”, “Yeni Bir Sporu Deneme”, “Tenisi Sevme”, “Örnek Olma”, “Tanınma ve Sosyal Statü”, “Önerileri Dikkate Alma”, “Kariyer Beklentisi”, “Fiziksel Sağlık” ve “Mental Sağlık” içerdiği maddeler ve karşılık geldiği gereksinimler neticesinde motive edici faktörlerle açıklanırken; “Fiziksel Sağlık”, “Mental Sağlık” ve “Önerileri Dikkate Alma” içerdiği maddeler gereğince daha çok koruyucu faktörlerdir.

Clayton Alderfer'in (1972), geliştirdiği Varoluş, İlişki Kurma ve Gelişme teorisiyle de BRTBMFÖ açıklanabilir. Teoriye göre; gereksinimler üç grupta ele alınmalıdır. Bunlardan birincisi olan Varoluş gereksinimi; bireyin varoluşunu devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu fizyolojik ve güvenlik gereksinimlerine karşılık gelmektedir. İkincisi; İlişki Kurma gereksinimi, bireyin diğer kişilerle duygu ve düşüncelerini açık, samimi bir şekilde gerçekleştirebilme, sosyalleşme ihtiyacıdır. Üçüncüsü; Gelişme gereksiniminde, gelişme, kendini gerçekleştirme, sorumluluk, saygınlık gibi gereksinimlerini gidermeye yönelik bir davranış sergilemektedir. Bu bağlamda “Fiziksel Sağlık”, “Mental Sağlık”, “Rekabet”, “Yenilenmek-Gelişim”, “Sosyalleşme”, “Uzaklaşma”, “Yeni Bir Sporu Deneme”, “Tenisi Sevme”, “Örnek Olma”, “Tanınma ve Sosyal Statü”, “Önerileri Dikkate Alma” ve “Kariyer Beklentisi” faktörlerin faktörleşmeleri ve içerdikleri maddeler Varoluş, İlişki Kurma ve Gelişme Teorisi ile açıklanabilir.

Bunlara ilave olarak Driver (1983) tarafından geliştirilen ve bireyleri herhangi bir rekreatif etkinliğe motive eden unsurları açıklamakta kullanılan “Recreation Experience Preference Domains, Scales And Core Statements” da yer alan ana başlıklar ve alt maddeler mevcut çalışmada BRTBMFÖ ölçeği içinde yine aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Driver'ın çalışması BRTBMFÖ ölçeğinin faktörleşmesi ile örtüşmektedir.

Ardahan ve Çalışkan (2018) “Kişileri Ultra Maraton Koşmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği” çalışmasında bireyleri ultra maraton koşmaya yönelten 44 madde 10 faktörde gruplanmışlardır. Onların çalışmaları sonucunda oluşan “Tanınırlık ve Saygı Kazanma”, “Psikolojik Baş Etme”, “Ait olma/Sosyalleşme”, “Sağlık Yönelimi”, “Başkaları ile Rekabet” ve “Bireyin Kendiyle Rekabeti” faktörleri ve bu faktörlerde yer alan maddeler, mevcut çalışmada BTBMFÖ ölçeği içinde yine aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Diğer bir deyişle Ardahan ve Çalışkan'ın çalışmaları BRTBMFÖ ölçeğinin faktörleşmesi ile örtüşmektedir.

Ardahan ve Mert (2014) “Bireyleri Bisiklet Kullanmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği” çalışmasında bireyleri bisiklet kullanmaya yönelten 71 madde 12 faktörde gruplanmışlardır. Onların çalışmaları sonucunda oluşan “Takdir edilme, Fark Edilme ve Kendini Gösterme”, “Fiziksel Aktivite ve Sağlık”, “Bireyin Kendiyle Rekabeti”, “Uzaklaşma ve Dinlenme” ve “Örnek Olma” faktörleri ve bu faktörlerde yer alan maddeler, mevcut çalışmada BRTBMFÖ ölçeği içinde yine aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Diğer bir deyişle Ardahan ve Mert'in çalışmaları BRTBMFÖ ölçeğinin faktörleşmesi ile örtüşmektedir.

Ardahan (2016) “Bireyleri Korolara Korist Olarak Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği” çalışmasında bireyleri korolara katılmaya yönelten maddeler 7 faktörde gruplanmışlardır. Ardahan’ın çalışmaları sonucunda oluşan “Yenilenmek / Gelişim”, “Mental Olarak Rahatlamak”, “Uzaklaşmak,” “Örnek Olma”, “Sosyalleşmek” ve “Tanınma ve Sosyal Statü” faktörleri ve bu faktörlerde yer alan maddeler, mevcut çalışmada BRTBMFÖ ölçeği içinde yine aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Diğer bir deyişle Ardahan’ın çalışması BRTBMFÖ ölçeğinin faktörleşmesi ile örtüşmektedir.

SONUÇ

Tüm bu anlatılanlardan sonra; BRTBMFÖ ölçeğinin Cronbach’s Alpha katsayısı 0,938 ve ölçeğin açıkladığı varyans %74,17 olarak bulunmuştur. BRTBMFÖ ölçeğinin bireyi rekreasyonel tenis oynamaya motive eden faktörlerin açıklanmasında Türk popülasyonu için açıklamaya yeterli olduğu sonucuna varılabilir.

Bireyi Rekreasyonel Tenise Başlamaya Motive Eden Faktörlerin ağırlıklarına göre sıralamasında; birinci sırada “Fiziksel Sağlık”, ikinci sırada “Mental Sağlık”, üçüncü sırada “Tenisi Sevme”, dördüncü sırada “Yenilenmek-Gelişim”, beşinci sırada “Rekabet”, altıncı sırada “Sosyalleşme” , yedinci sırada “Örnek Olma”, sekizinci sırada “Uzaklaşma”, dokuzuncu sırada “Yeni Bir Spor Branşını Deneme”, onuncu sırada “Tanınma ve Sosyal Statü”, on birinci sırada “Önerileri Dikkate Alma”, on ikinci sırada “Kariyer Beklentisi” vardır.

Bu bağlamda birey-tenis ilişkisini rekreasyon bilimi perspektifinde ele alındığında bireyin neden rekreasyonel ve/veya profesyonel tenis oynamaya başladığı, neden rekreasyonel ve/veya profesyonel tenis oynamayı sürdürdüğü, bireyin neden rekreasyonel ve/veya profesyonel tenis karşılaşmalarını izlediği ayrı ayrı araştırılması gereken unsurlardır. Her birisinde de gerekçeler birbirlerinden farklı olabilir.

KAYNAKÇA

- Ardahan, F. ve Çalışkan, A. (2017). *Bireyleri Spor Festivallerine Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması: Runatolia’ya Örneği*. Journal Of Human Science; Vol 14, No 2.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2013). *Bireyleri Doğa Yürüyüşü Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği ve Bu Faaliyetlere Katılarak Elde Edilen Faydalar Ölçeğinin Türk Popülasyonu İçin Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması*. International Journal Of Human Sciences Issn, 1302-5134.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2013). *Bireyleri Doğa Yürüyüşü Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği ve Bu Faaliyetlere Katılarak Elde Edilen Faydalar Ölçeğinin Türk Popülasyonu İçin Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması*. International Journal Of Human Sciences Issn, 1302-5134.

- Ardahan, F., Turgut, T., & Kaplan Kalkan, A. (2016). *Her Yönüyle Rekreasyon*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Ardahan, F., ve Akdeniz, Y. (2019). *Koristlerin Profilleri ve Bireyleri Korolara Korist Olarak Katılmaya Motive Eden Faktörlerin Demografik Değişkenlerle Karşılaştırılması: Antalya Örneği*. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 1-30.
- Ardahan, F., ve Lapa, T. Y. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinsiyete ve Gelire Göre İncelenmesi*. Spor Bilimleri Dergisi, 21(4), 129-136.
- Ardahan, F., ve Lapa, T. Y. (2011). *Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri Ve Elde Ettikleri Faydalar*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 1327-1341.
- Aslan, Z. (1993). *Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gerekisini Arttırıcı Etkisi*. Ekoloji: Çevre Dergisi, 8, 22-24.
- Behnke, R. S. (2006). *Kinetic anatomy*. Human Kinetics 1.
- Bell, D. (2001). *İletişim Teknolojisi: Gidişat Daha İyiye mi Yoksa Daha Kötüye mi*. Sosyo-Ekonomik Perspektif, 309-328.
- Crandall, R., (1980) *Motivation for leisure*. Journal of Leisure Research, (12)1: 45-54.
- Cordes, K. A., & Ibrahim, H. M. (1999). *Applications in leisure and recreation: For today and the future*.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *The general causality orientations scale: Self-determination in personality*. Journal of research in personality, 19(2), 109-134.
- Dur, B. (2014). *Lise Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeyi ve Motivasyon Düzeyi İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki* (Doctoral Dissertation, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dweck, C. S. (1986). *Motivational processes affecting learning*. American psychologist, 41(10), 1040.
- Engeström, Y. (1999). *Activity theory and individual and social transformation*. Perspectives on activity theory, 19(38).
- Höhm, J., & Klavara, P. (1987). *Tennis: Technique, Tactics, Training: Play To Win The Czech Way*. Sport Book Pub.
- Kantar, H. (2008). *İşletmede motivasyon*. Kumsaati Yayın Dağıtım.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon Boş Zaman Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitapevi, 5.
- Karaküçük, S., Kaya, S., & Akgül, B. M. (2016). *Rekreasyon bilimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Levy, J., (1979) *Motivation for leisure: An interreactionist approach*. In H. Ibrahim and R. Crandall (Eds.), *Leisure: A psychological approach*. Los Alamitos, CA: Hwong Publishing.
- Mansuroğlu, S. (2002). *Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ve dış mekan rekreasyon eğilimlerinin belirlenmesi*. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(2), 53-62.
- Maslow, A. H. (1943). *A theory of human motivation*. *Psychological review*, 50(4), 370.
- Okutan, M., & Tengilimoğlu, D. (2002). *İş ortamında stres ve stresle başa çıkma yöntemleri: bir alan uygulaması*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(3).
- Ölçücü, B., Erdil, G., Bostancı, Ö., Canikli, A., ve Aybek, A. (2012). *Üniversiteler Arası Tenis Müsabakalarına Katılan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri*. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi.
- Örücü, E. (2006). *Modern işletmecilik*. Gazi kitabevi. Ankara.
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). *Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci*. Turkish Family Physician, 3(2), 10-16.
- Pinder, C. C. (1984). *Work motivation: Theory, issues, and applications*. Scott Foresman & Co.
- Pintrich, P. R. (2000). *Multiple goals, multiple pathways: The role of goal orientation in learning and achievement*. Journal of educational psychology.
- Rodríguez, A., Látková, P., & Sun, Y. Y. (2008). *The relationship between leisure and life satisfaction: Application of activity and need theory*. Social Indicators Research.
- Russell, G. W. (2012). *The social psychology of sport*. Springer Science & Business Media.